

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА СЕРГІЯ КІВАЛОВА	16
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> СПОРИ У СФЕРІ МЕДІА ТА ПРОБЛЕМА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ	18
<i>Тодошак Олег Володимирович</i> ЗМІНА ВИДУ ТА РОЗМІРУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМ СУДОМ: МЕЖІ ДОПУСТИМОГО ВТРУЧАННЯ.	21
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> КАР'ЄРА ЯК БАГАТОВИМІРНЕ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ	25
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.	29
<i>Голоядова Тетяна Олексіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МЕТОДІВ ОПТИМАЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	32
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОБІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ.	34
<i>Закаленко Олена Василівна, Осадчий Анатолій Юрійович</i> АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ В ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ	38
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> САМОКОРЕКЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО АКТА: ПРАВОВІ ФОРМИ ТА ОБМЕЖЕННЯ	40
<i>Негара Родіон Віталійович</i> АДМІНІСТРАТИВНІ АКТИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ ОСІБ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО ПІДХОДІВ ДО ГРАДАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНИХ АКТИВ.	47
<i>Панфілов Олег Євгенович</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЮ ЮРИСДИКЦІЄЮ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	49
<i>Сідор Михайло Іванович</i> ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	53
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ» ТА «АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ»	57
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	60
<i>Глиняний Іван Володимирович</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.	63

Стрельников Андрій Вікторович
*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ» ТА «АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ»

Функціонування дієвого механізму запобігання та протидії корупції є запорукою розбудови демократичної, соціальної та правової Української держави (відповідно до ст. 1 Конституції України [1]). В свою чергу, центральне місце в питанні ефективності антикорупційних заходів належить виокремленню системи суб'єктів, на яких вони мають спрямовуватися, а також визначенню обсягу антикорупційного впливу, який належить застосовувати до кожного окремого виду суб'єктів.

Більше того, дослідження питання поширення антикорупційного законодавства на функціонерів та квазіфункціонерів публічного сектору актуалізує потребу з'ясування змісту поняття «антикорупційна суб'єктність», яке використовується у наукових працях, водночас нормативне визначення (та/або застосування на законодавчому рівні) є відсутнім. При цьому, очевидно є наближеність за словотвірною формою та змістом досліджуваного поняття до категорії «правосуб'єктність», що в свою чергу обумовлює потребу визначення їх співвідношення.

На теоретичному рівні правосуб'єктність прийнято визначати як «здатність виступати суб'єктом правовідносин, що складається з правоздатності та дієздатності» [2, с. 198]. Слід підтримати думку О. Ф. Скаун, яка характеризує правосуб'єктність, її структурні компоненти, зазначає, що «правоздатність свідчить про правову здатність особи бути носієм цих прав і обов'язків, тобто правосуб'єктність – не кількісне вираження прав суб'єкта, а постійний громадянський стан особи; не саме володіння правами, а передумова, здатність здобувати і здійснювати суб'єктивні права» [3, с. 536].

В цьому контексті логічно допустити, що антикорупційна суб'єктність, подібно до правосуб'єктності, виступає здатністю бути учасником правовідносин у сфері запобігання корупції. За такого підходу антикорупційна суб'єктність є видом спеціальної правосуб'єктності. Так, І. С. Окунев обґрунтував ідею поділу правосуб'єктності на такі види, як: загальна – «здатність особи бути суб'єктом права взагалі» [5, с. 14]; галузева – закріплена правом здатність суб'єкта мати і реалізовувати конкретні (відповідно до галузей права) юридичні права та обов'язки: конституційні, адміністративні, цивільні, трудові тощо» [5, с. 14]; спеціальна – «здатність особи бути учасником лише певного кола правовідносин у межах даної галузі права» [5, с. 14]. Отже, антикорупційну суб'єктність можна визначати як спеціальну правосуб'єктність лише у випадку, якщо вона визначає

здатність особи, яка володіє адміністративною правосуб'єктністю, бути учасником правовідносин у сфері запобігання корупції.

Водночас, аналіз Закону України «Про запобігання корупції» [4] (далі – Закону), дозволяє зробити висновок про те, що учасником правовідносин у сфері запобігання і протидії корупції може бути будь-яка фізична особа, яка володіє загальною правосуб'єктністю. Так, відповідно до ч. 7 ст. 55 Закону «за ініціативою фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб може проводитися громадська антикорупційна експертиза чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів» [4]. Вбачається, що фізична особа, за наявності власного волевиявлення, може виступати учасником правовідносин щодо здійснення антикорупційної експертизи, та, відповідно, вступати у правовідносини, врегульовані законодавством у сфері запобігання корупції. Вказаним обґрунтовується неможливість визначення антикорупційної суб'єктності як виду спеціальної правосуб'єктності.

Структурними компонентами правосуб'єктності є правоздатність, дієздатність та деліктоздатність [6, с. 102]. Можливим видається характеристика змісту цих складових правосуб'єктності в контексті дослідження антикорупційної суб'єктності. Під правоздатністю в теорії права зазвичай розуміється «здатність особи мати суб'єктивні юридичні права та юридичні обов'язки» [2, с. 199]; дієздатність визначається як «здатність особи своїми діями набувати і здійснювати суб'єктивні права та юридичні обов'язки» [2, с. 200]; деліктоздатність являє собою «здатність особи нести юридичну відповідальність за вчинене ним правопорушення» [6, с. 106]. В своїй єдності ці елементи і визначають наявність у особи правосуб'єктності та встановлюють її обсяг.

В межах розуміння правоздатності слід зазначити, що антикорупційна суб'єктність набувається особою не у зв'язку із наділенням її суб'єктивними юридичними правами та юридичними обов'язками, а у зв'язку із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування (або функцій, прирівняних до них), тобто фактично із набуттям статусу кандидата у функціонери та/або квазіфункціонери публічного сектору, або власне заняття відповідної посади (отримання відповідного статусу).

Щодо дієздатності, варто зазначити наступне. Норми Закону прямо визначають антикорупційні обмеження, вимоги та заборони для суб'єктів (наприклад, встановлюють вимогу щодо фінансового контролю), які за фактом своєї належності до функціонерів та/або квазіфункціонерів публічного сектору мають їх дотримуватися. В той же час здатність функціонера та/або квазіфункціонера публічного сектору бути носієм спеціальних антикорупційних обмежень, вимог та заборон не є однаковою. Як приклад, обмеження щодо спільної роботи близьких осіб, передбачене ст. 27 Закону, поширюється лише на функціонерів публічного сектору; при цьому, абз. абз. 3-6 ч. 1 ст. 27 Закону встановлено суб'єктів, які під дію цього обмеження не підпадають, хоча належать до цієї ж групи.

Стосовно деліктоздатності, функціонерів та/або квазіфункціонерів публічного сектору може бути притягнуто до відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення на підставі чинного законодавства. При цьому, норми Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України в частині закріплення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень враховують специфіку поширення антикорупційних обмежень та заборон, а тому здебільшого склада адміністративних та кримінальних правопорушень в цій частині стосуються спеціального суб'єкта. Наприклад, ст. 172-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено відповідальність за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності [7]. При цьому, суб'єктом вчинення зазначеного правопорушення (згідно з приміткою) є функціонери публічного сектору, «за винятком депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі)» [7]. Враховуючи вищезазначене, слід зробити висновок, що правосуб'єктність та антикорупційна суб'єктність є змістовно різними правовими категоріями.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.03.2026 р.).
2. Теорія держави та права: навчальний посібник / за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ: НАВС. 2017. 320 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (енциклопедичний курс): підручник. Харків: Еспада, 2006. 776 с.
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 №1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 25.03.2026 р.).
5. Окунев І. С. Загально-теоретичні засади правового статусу суб'єкта права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 22 с.
6. Надьон В. В. Елементи правосуб'єктності в цивільному праві. *Проблеми законності*. 2014. Вип. 125. С. 100–109.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Дата оновлення: 11.12.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 25.03.2026 р.).

Ключові слова: запобігання корупції, антикорупційні обмеження, заходи запобігання корупції, антикорупційна суб'єктність, правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність.

Keywords: corruption prevention, anti-corruption restrictions, corruption prevention measures, anti-corruption subjectivity, legal personality, legal capacity, capacity to act, tortious capacity.